

Geesti=ma rahwa

K a l e n d e r,

ehf.

Läht=Kamat

1844

aasta peäle, pärrast meie

Jesanda Jeesuse Kristuse
sündimist.

Sel aastal on 366 päwa.

Tallinnas,
trükkitud Lindworsi kirjadega.

Märkide selletaminne.

Noor = fu.

Essimenne werend.

Täis = fu.

Wiimne werend.

p. pärrast.

p. l. pärrast lounat.

e. l. enne lounat.

P. Pühha.

Joulo ja Wastla päwa wahhel on 6 mät,
dalat ja 2 päwa.

Der Druck dieses nur zum Gebrauche in den Ostsee-
Provinzen bestimmten Kalenders ist unter der Bedingung
erlaubt, daß die gesetzliche Anzahl Exemplare der Censur-
Comität übergeben werde.

Dorpat, den 7. August 1843.

(L. S.)

Censor Sahmen.

Sündinud asjade aiaarw.

Pomissese tännini	5793 aast.
Kristusse sündimissese tännini	1844 —
Et Tallinna ülessehitati . . .	625 —
Et rahwarud hakkati trükkima	404 —
Pärrast Lutterusse dige usso üleswõimist	327 —
Pärrast wanna katko	187 —
Pärr. sedda, kui Toompäpõllend	160 —
Pärrast sure nälja hakkatust .	149 —
Et Peterpurri liina ehhitama hakkati	141 —
Et meie Ma Wenne-rigi wals litsusse alla sai	134 —
Et suurikoli Tartus asjutati	42 —
Et usi rougid hakkati pannema	41 —
Et Prantsus Wenne-maale tulli ja Moskwa liina ärrapõlletas	32 —
Et Eesti-maal priust kulumati	27 —
Et Riia-maal priust kulumati	24 —
Et meie Keisri Herra Nikolai wallitsemas on	19 —

Kristusse ümberleikamisest. Luk. 2, 21.

1 Laupääd. | Neäri P. Nita Jummal!

Jofep põggeneb Egiptusse male. Matt. 2, 13.

2 Pühhap.	P. p. Neäri	Wägga
3 Esmasp.	Enok	külm,
4 Teisp.	Metusalem	wahhel ud-
5 Keßnäd.	Simeon	dased
6 Neljasp.	3 Kunn. Pühha.	 7, 56 p. l.
7 Rede.	Julianus	
8 Laupääd	Erart	

Jesusb 12 aastat wanna. Luk. 2, 41.

9 Pühhap.	1 P. p. 3. R. P.	päwad,
10 Esmasp.	Paawli pääd.	ja
11 Teisp.	Enrain	sellepärrast
12 Keßnäd.	Rein	jäwad
13 Neljasp.	Hilarius	
14 Rede.	Robert	 2, 9 p. l.
15 Laupääd.	Tirik	

Pulmad Rana liinas. Joan. 2, 1.

16 Pühhap.	2 P. p. 3. R. P.	ilmad
17 Esmasp.	Tõnnisse pääd.	pehmemaks.
18 Teisp.	Uksel	Tuulsed
19 Keßnäd.	Sara	ja lummes
20 Neljasp.	Waab. Seb.	sadused
21 Rede.	Neto	päwad.
22 Laupääd	Madlena	

Wina: mäest. Matt. 20, 1.

23 Pühhap.	9. P. e. Kr. üll. P.	 10, 21 e. l.
24 Esmasp.	Timoteus	
25 Teisp.	Paawli ümberp.	Külmad
26 Keßnäd.	Polikarpus	ilmad
27 Neljasp.	Krifostomus	ja selge
28 Rede.	Karel	taewas.
29 Laupääd.	Samuel	

Külwi: mehhest. Luk. 8, 4.

30 Pühhap.	8. P. e. Kr. üll. P.	 7, 0 e. l.
31 Esmasp.	Un	

12nemal selle ku päwal touseb päike pole tundi
pärrast kello 8, ja lähkääb loja pole tundi pärrast
kello 3. Pääd on pikk 7 tundi, ja ö 17 tundi.

Vebruaris.

Küünla - ku.

1 Teisp.	Pirrita	Kange
2 Keskäd.	Küünla pääw.	tuul
3 Neljasp.	Hanna	ja paljo
4 Rede.	Weronika	lund.
5 Laupäaw.	Agata	

Kristusse kannatamisest Luf. 18, 31.

6 Pühhap.	Paasto P.	 10,24 e.l.
7 Esmasp.	Rikard	
8 Teisp.	Wastla pääw.	Ilmad
9 Keskäd.	Tuhka pääw.	hakkawad
10 Neljasp.	Kolastika	külmemaiks
11 Rede.	Elwina	jama.
12 Laupäaw.	Eulalia	

Kristust kiusatakse. Matt. 4, 1.

13 Pühhap.	1 P. Paastus.	Ullati kange
14 Esmasp.	Walentin	 11,36 e.l.
15 Teisp.	Wauistine	
16 Keskäd.	Palme pääw.	külm.

Sel kuul on 29 päwa.

17 Neljasp.	Konstansia	Wahhel
18 Rede.	Konfordia	tormised
19 Laupäaw.	Sim. Ap.	ilmad.

Kananea naesest. Matt. 15, 21.

20 Pühhap.	2 P. Paastus.	Lummefaddo
21 Esmasp.	Jesaias	 10,41 p.l.
22 Teisp.	Peetri pääw.	toob
23 Keskäd.	Mina	pehmed
24 Neljasp.	Maddise p.	ilmad.
25 Rede.	Wiktor	
26 Laupäaw.	Nestor	

Kristus aiab furratid wälja. Luf. 11, 14.

27 Pühhap.	3 P. Paastus.	 2,58 p.l.
28 Esmasp.	Justus	
29 Teisp.	Makarius	

16nemal selle ku päwal touseb päike kello 7, lähhäb loja kello 5. Pääw on 10, d. 14 tundi pikk.

Martsius.

Vaasto = fu.

Sel kuul on 31 päwa.

1 Keskäd.	Albinus	Pehmed ilmad,
2 Neljasp.	Medea	
3 Rede.	Kunikunde	
4 Laupäaw.	Adrian	

5000 mehhe sõitmisest. Joa. 6, 1.

5 Pühhap.	4 P. Paastus.	fülmad
6 Esmasp.	Kotwrid	õdd.
7 Teisip.	Perpetua	 1, 56 e. l.
8 Keskäd.	Põri päaw.	
9 Neljasp.	Prudentius	Päwapaist.
10 Rede.	Mikens	sed päwad,
11 Laupäaw.	Konstantin	

Jesús kiwwidega wissatud. Joa. 8, 46.

12 Pühhap.	5 P. Paastus,	Krefor
13 Esmasp.	Ernst	monnikord
14 Teisip.	Sakarius	tunlised
15 Keskäd.	Longinus	 6, 40 e. l.
16 Neljasp.	Aleksander	

17 Rede.	Truta	ja
18 Laupäaw.	Kabriel	tuisosed

Kristusse jisse: sõitmisest. Matt. 21, 1.

19 Pühhap.	6 P. Paastus.	ilmad.
20 Esmasp.	Olga	Heitlikud
21 Teisip.	Pent	
22 Keskäd.	Kawael	 8, 36 e. l.
23 Neljasp.	Suur. Neljas p.	
24 Rede.	Suur Rede.	fülmad
25 Laupäaw.	Paast. Mar. p.	päwad.

Kristusse ülestõusmisest. Mark. 16, 1.

26 Pühhap.	Es sim. P.	Selge
27 Esmasp.	Teine P.	 11, 47 p. l.
28 Teisip.	Kolmas P.	
29 Keskäd.	Wilipina	taewas.
30 Neljasp.	Adonius	
31 Rede.	Terlaus	

ionemal selle fu päwal touseb päike kello 6, lähhab loja kello 6. Päaw on 12, ja 6 12 tundi pikk.

Aprillis.

Jürris ehk Mahla - ku.

1 Laupääd. Karjal. pääd. Heitlikud		
Kinnipandud uksest. Joän. 20, 19.		
2 Pühhap.	1. P. p. üll. P.	niisked
3 Esmasp.	Werdinand	ja
4 Teisip.	Umbrosius	
5 Keßnäd.	Maxim	 6, 11 p. l.
6 Neljasp.	Kölestin	
7 Rede.	Aron	pehmed
8 Laupääd.	Liborius	ilmad,
Heast karjatsest. Joän. 10, 12.		
9 Pühhap.	2. P. p. üll. P.	ja
10 Esmasp.	Esekiel	wahhel
11 Teisip.	Leo	päwa
12 Keßnäd.	Julius	
13 Neljasp.	Justinus	 9, 55 p. l.
14 Rede.	Künni pääd.	
15 Laupääd.	Olimpia	paistmisest.
Ürrikesse aia pärrast. Joän. 16, 16.		
16 Pühhap.	3. P. p. üll. P.	Tuulsed
17 Esmasp.	Rudolw	

Set kuu on 30 päwa.

18 Teisip.	Walerian	ja
19 Keßnäd.	Simon	wihmased
20 Neljasp.	Jakobina	 4, 54 p. l.
21 Rede.	Udolarius	
22 Laupääd.	Kajus	ilmad.
Kristusse ärraminnemisest. Joän. 16, 5.		
23 Pühhap.	4 P. p. üll. P.	Selle järrel
	Jürris pääd.	
24 Esmasp.	Albert	tullewad
25 Teisip.	Markusse pääd.	sojemad
26 Keßnäd.	Esekiel	
27 Neljasp.	Anastasiu	 10, 1 e. l.
28 Rede.	Witalis	
29 Laupääd.	Reimund	päwad.

Digest passumisest. Joän. 16, 23.

30 Pühhap. | 5 P. p. üll. P. |

12nemal selle ku päwal touseb päike pole tundi pärrast kello 4, ning lähkää loja pool tundi pärrast kello 7. Pääd on piik 15, ja ö 9 tundi.

1 Esmasp.	Wolbri päänw.	Willud
2 Teisip.	Sigismund	ja
3 Keßnäd.	† Leidminne.	pilwisid
4 Neljasp.	Suur † päänw.	päänw.
5 Rede.	Kottard	 10,32 e.l.
6 Laupäänw.	Susanna	

Nõmüstajast Waimust. Joan. 15, 26.		
7 Pühhap.	6 P. p. üll. P.	Wahhel
8 Esmasp.	Tanislauß	päänwapaistfed
9 Teisip.	Niggulas	wahhel
10 Keßnäd.	Kordian	wihmasad
11 Neljasp.	Ponkratius	dused
12 Rede.	Henriette	 9,8 e.l.
13 Laupäänw.	Sermatius	

Pühhap. Waimust. Joan. 14, 23.		
14 Pühhap.	Nelli Pühhi.	ilmad.
15 Esmasp.	Teine Pühha.	Selle
16 Teisip.	Kolmas Pühha.	järrele on
17 Keßnäd.	Anton	sojemad
18 Neljasp.	Erif	

19 Rede	Wilip	 0,25 e.l.
20 Laupäänw.	Ernestina	

Kristus ja Nikodemus. Joan. 3, 1.		
21 Pühhap.	3aino Zumm. P.	ilmad
22 Esmasp.	Mili	odata.
23 Teisip.	Tesiderius	
24 Keßnäd.	Ester	Kange
25 Neljasp.	Urbanus	
26 Rede.	Eduard	 10,8 p.l.
27 Laupäänw.	Ludolp	

Rikkast mehhest. Luf. 16, 19.		
28 Pühhap.	1 P.p. 3.a. J. P.	mürrista
29 Esmasp.	Mart	
30 Teisip.	Wikand	minne.
31 Keßnäd.	Petronella	

8mal selle fu päänw touseb päike pole tundi
päärast kello 3, ning lähkää loja pole tundi pär-
rast kello 8. Päänw on pitk 17, agga d 7 tundi.

Juniuſ.

Janiſ. ku.

1 Neljaſp.	Kotſkal	Selge taemas
2 Rede.	Martelluſ	
3 Laupääd.	Emma	

Sureſt õhto: sõma: aiast. Luf. 14, 16.

4 Pühhap.	2 P. p. 3. a. J. P.	 2, 4 e. l.
5 Eſmaſp.	Poniwaſiuſ	
6 Teiſip.	Artemiuſ	ja
7 Keſſnäd.	Lukretſia	
8 Neljaſp.	Medarduſ	ſojad
9 Rede.	Pitkem pääd.	
10 Laupääd.	Hanuſ	päwad

Raddunuſ lambaſt. Luf. 15, 1.

11 Pühhap.	3 P. p. 3. a. J. P.	 5, 8 p. l.
12 Eſmaſp.	Paſilideſ	
13 Teiſip.	Tobiaſ	on mürritaſ miſſega odata.
14 Keſſnäd.	Waleriuſ	
15 Neljaſp.	Widi pääd.	
16 Rede.	Juſtina	
17 Laupääd.	Nikander	

Sel kuul on 30 päwa.

Olge armoliſſed. Luf. 6, 36.

18 Pühhap.	4 P. p. 3. a. J. P.	 7, 55 e. l.
19 Eſmaſp.	Kerwaſiuſ	
20 Teiſip.	Wlorentin	Seggaſed wihmaſed ilnad.
21 Keſſnäd.	Rael	
22 Neljaſp.	Karolina	Sojad
23 Rede.	Paſiliuſ	
24 Laupääd.	Jani pääd.	

Moheſt kallaſagiſt. Luf. 5, 1.

25 Pühhap.	5 P. p. 3. a. J. P.	 0, 28 p. l.
26 Eſmaſp.	Jeremiaſ	
27 Teiſip.	Laſiſlauſ	ja
28 Keſſnäd.	Joſua	
29 Neljaſp.	Peetri Pawli p.	ſuiwad päwad.
30 Rede.	Luſina	

ionemaſ ſelle ku päwal touſed päike 3 we
rendit pärraſt kello 2, ning lähhäb loja ükſ we
rend pärraſt kello 9. Pääd on pitk 18 ning ükſ
pool tundi, agga õ pool fuet tundi.

1 Laupdäw. | Teobald

Wariseride digusfest. Matt. 5, 20.

2 Pühhap. | 6 P. p. 3. a. J. P. | H. Mar. p.

3 Esmasp. | Kornelius

 4, 2 p. l.

4 Teisip. | Ulrik

5 Keskäd. | Anselm

Wägga

6 Neljasp. | Hektor

sojad

7 Kede. | Temetrius

pawad.

8 Laupdäw. | Kilian

4000 mehhe södmisfest. Mark. 8, 1.

9 Pühhap. | 7 P. p. 3. a. J. P.

 10, 51 p. l.

10 Esmasp. | 7 Wenda.

11 Teisip. | Eleonora

12 Keskäd. | Hindrik

Taewas

13 Neljasp. | Marreta päaw.

14 Kede. | Ponawent

pilwetab.

15 Laupdäw. | Apost. i agg.

Walle: prohwetidest. Matt. 7, 15.

16 Pühhap. | 8 P. p. 3. a. J. P.

 4, 12 p. l.

17 Esmasp. | Alekšius

18 Teisip.

Rosina

Kanged

19 Keskäd.

Wriderika

mürrista

20 Neljasp.

Elias

missed;

21 Kede.

Daniel

22 Laupdäw. | Maria Magd.

Ullekohtusfest maia piddajast. Luk. 16, 1.

23 Pühhap.

9 P. p. 3. a. J. P.

selle järrel

24 Esmasp.

Kristina

25 Teisip.

Jakobi päaw.

 5, 5 e. l.

26 Keskäd.

Unno

27 Neljasp.

Marta

tuslewad

28 Kede.

Pantalon

pallawad

29 Laupdäw.

Olowi päaw.

kallid

Jerusalemma liina ärraristmisfest. Luk. 19, 41.

30 Pühhap.

10 P. p. 3. a. J. P.

ilmad.

31 Esmasp.

Kristwrid

12nemat selle ku päwal touseb päike pole tundi pärrast kello 3, ning lähkäs loja pole tundi pärrast kello 8. Päaw on pitk 17, agga 6 7 tundi.

Augustus.

Leikuse-ku.

1 Teisip.	Peetri wang.	Kange
2 Keßend.	Annibal	 4, 10 a. t.
3 Neljasp.	Eleafar	
4 Kede.	Dominikus	passaw ilm.
5 Laupäaw.	Oswald	

Wariserist ja tõnerist. Luf. 18, 9.

6 Pühhap.	11 P.p.3.a.J.P.	Mürristas
7 Esmasp.	Edrno	mised
8 Teisip.	Kerhard	wihmaga.
9 Keßend.	Romanus	 3, 54 e. l.
10 Neljasp.	Lauritse päaw.	
11 Kede.	Herman	
12 Laupäaw.	Klara	Kännad

Kardist ja teletumast. Mark. 7, 31.

13 Pühhap.	12 P.p.3.a.J.P.	sojad
14 Esmasp.	Klementine	päwad.
15 Teisip.	Ruffi Mar. p.	
16 Keßend.	Izaak	 2, 12 e. l.
17 Neljasp.	Willibald	
18 Kede.	Peno	Selge
19 Laupäaw.	Sebald	taewas

Sel kuul on 31 päwa.

Preestrist ja lewitist. Luf. 10, 23.

20 Pühhap.	13 P.p.3.a.J.P.	ja
21 Esmasp.	Rut	tuulsed
22 Teisip.	Willipert	
23 Keßend.	Sakus	 11, 22. pl.
24 Neljasp.	Pärtli päaw.	
25 Kede.	Eudwik	ilmad.
26 Laupäaw.	Trencus	

Kümnest piddali-többisest. Luf. 17, 11.

27 Pühhap.	14 P.p.3.a.J.P.	Heitlikud
28 Esmasp.	Augustinus	sojad
29 Teisip.	Joann. huff.	ilmad.
30 Keßend.	Penjamin	
31 Neljasp.	Rebeka	 2, 54 p. l.

14nemal selle ku päwal touseb päife 3 werend
dit pärrast kello 4, ning lähhab loja werend pärr.
kello 7. Päaw on pikk 14 ning üks pool, agga
8 pool kümnet tundi.

September. Suggise ehk Mihkli = fu.

1 Rede.	Elidius	Pilvine
2 Laupäaw.	Eisa	taewas.

Mammonast. Matt. 6, 24.

3 Pühhap.	15 P.p.3.a.3.P.	Im
4 Esmasp.	Kai	felletab
5 Teisip.	Moses	felle
6 Keßnäd.	Magnus	
7 Neljasp.	Regina	 9, 30 e.l.
8 Rede.	Mar. sünd. p.	järrel.
9 Laupäaw.	Pruno	

Maini liina surnust. Luk. 7, 11.

10 Pühhap.	16 P.p.3.a.3.P.	Pilwse
11 Esmasp.	Põri päaw.	uddused
12 Teisip.	Sirus	ilmad.
13 Keßnäd.	Amatus	
14 Neljasp.	† üllendamine.	 2, 52 p.l.
15 Rede.	Nikodemus	
16 Laupäaw.	Leontina	Willud

Sel kuul on 30 päwa.

Wee: többisest. Luk. 14, 1.

17 Pühhap.	17 P.p.3.a.3.P.	ja külmad
18 Esmasp.	Kotlob	päwad.
19 Teisip.	Werner	Kange
20 Keßnäd.	Wansta	torm ja
21 Neljasp.	Matteusse päaw.	
22 Rede.	Morits	 6, 9 p.l.
23 Laupäaw.	Osea	

Suremast kääsust. Matt. 22, 34.

24 Pühhap.	18 P.p.3.a.3.P., Joan. sam.	
25 Esmasp.	Klewas	willud
26 Teisip.	Harald	uddused
27 Keßnäd.	Adolw	õdd.
28 Neljasp.	Wentsel	
29 Rede.	Mihkli päaw.	 1, 2 e.l.
30 Laupäaw.	Hironimus	

12nemal felle fu päwal touseb päife fello 6, ning lähkää loja fello 6. Päaw on pitk 12, ning õ ka 12 tundi.

Oktober.

Wina = ehk Roja = ku.

Alwatud innimessest. Matt. 9, 1.

1 Pühhap.	19 P.p.3.a.3.P.,	Leikusse P.
2 Esmasp.	Goldemar	Märjad
3 Teisp.	Jairus	ja
4 Keßnäd.	Prants	külmad
5 Neljasp.	Wridebert	
6 Kede.	Euisa	 4, 54 p. l.
7 Laupäaw.	Malo	

Pulma ridest. Matt. 22, 1.

8 Pühhap.	20 P.p.3.a.3.P.	ilmad.
9 Esmasp.	Tionisius	Kanged
10 Teisp.	M. Ikkior	tormised
11 Keßnäd.	Durfart	päwad.
12 Neljasp.	Walwrid	
13 Kede.	Teresa	 6, 48 e. l.
14 Laupäaw.	Kaliketus	

Runningamehhe poiaft. Joan. 4, 47.

15 Pühhap.	21 P.p.3.a.3.P.	Pälwefed
16 Esmasp.	Kallus	ja
17 Teisp.	Leonhard	

Sel kuul on 31 päwa.

18 Keßnäd.	Lufasse päaw.	wihmased
19 Neljasp.	Eutisus	ilmad.
20 Kede.	Welisius	
21 Laupäaw.	Ursel	

Kawwalast sullaseft. Matt. 18, 23.

22 Pühhap.	22 P.p.3.a.3.P. (Lutter. õige usso üll. P.)	 11, 58 e. l.
23 Esmasp.	Sewerin	Selge
24 Teisp.	Salome	taewas
25 Keßnäd.	Krispin	ja
26 Neljasp.	Umandus	kange
27 Kede.	Kavitolin	
28 Laupäaw.	Simon Judas	

Kohto: rahhast. Matt. 22, 15.

29 Pühhap.	23 P.p.3.a.3.P.	 11, 15 e. l.
30 Esmasp.	Ufsalon	külm.
31 Teisp.	Wolfgang	

16nemal selle ku päwal touseb päike pole tundi
pärrast kello 7, ning lähhab loja pole tundi pärrast
kello 5. Päaw on pikk 9, õ 15 tundi.

November.

Talwe-ku.

1 Keskäd.	Pühade pääw.	Selge taewas
2 Neljasp.	Hingede pääw.	
3 Rede.	Kotlib	
4 Laupääw.	Otto	

Jairi Lütrest. Matt. 9, 18.

5 Pühhap.	24 P.p.3.a.J.V.	 3, 9 e. l.
6 Esmasp.	Käspär	ja külm;
7 Teisp.	Paltasar	
8 Keskäd.	Klaudius	
9 Neljasp.	Joobst	selle järrel tulleswad
10 Rede.	Martin Lutter.	
11 Laupääw.	Martin Piisk.	

Hirmsast ärrakantamisse tööst. Matt. 24, 15.

12 Pühhap.	25 P.p.3.a.J.V.	sulla
13 Esmasp.	Arkadius	 1, 20 e. l.
14 Teisp.	Pridrik	ilmad.
15 Keskäd.	Leopold	
16 Neljasp.	Ottomar	
17 Rede.	Alweus	Pilwene
18 Laupääw.	Kelassus	taewas

Sel kuul on 30 päwa.

Wiimsest koftust. Matt. 25, 31.

19 Pühhap.	26 P.p.3.a.J.V.	ja
20 Esmasp.	Amos	 3, 46 e. l.
21 Teisp.	Maria ohw.	
22 Keskäd.	Sesilia	
23 Neljasp.	Klement	lummesadde. Külm
24 Rede.	Josias	
25 Laupääw.	Kadrina pääw.	

Künnest Meitsist. Matt. 25, 1.

26 Pühhap.	27 P.p.3.a.J.V.,	Gurnutte mällestusse Pühha.
27 Esmasp.	Zetta	 9, 51 p. l.
28 Teisp.	Künter	
29 Keskäd.	Ewart	
30 Neljasp.	Andresse pääw.	lähhab suremaks.

gmal selle ku päwal toufeb päik: pole tundi
pärrast kello 8, ning lähhab losa pole tundi pärr:
rast kello 3. Pääw on pitk 7, agga d. 17 tundi.

Detsember.

Zoulo = fu.

1 Nede.	Urend	Selle
2 Laupääd.	Kandidus	lange külm
Kristusse süüesõitmisest. Matt. 21, 1.		
3 Pühhap.	1 Kr. tull. P.	peäle
4 Esmasp.	Parbo	 5, 0 p. l.
5 Teisp.	Sabina	
6 Keßnäd.	Niggola pääd.	tulleb
7 Neljasp.	Antonia	pehme ilm.
8 Nede.	Mar. sam.	Pilwene
9 Laupääd.	Lühhem pääd.	

Tähhed enne wiinist päwa. Luk. 21, 25.		
10 Pühhap.	2 Kr. tull. P.	taewas
11 Esmasp.	Elso	
12 Teisp.	Ottilia	 9, 29 p. l.
13 Keßnäd.	Eutisa	
14 Neljasp.	Nikastus	ja
15 Nede.	Johanna	lumme
16 Laupääd.	Albina	tuist.

Joannes wangitornis. Matt. 11, 2.

17 Pühhap. | 3 Kr. tull. P. |

Sel kuul on 31 päwa.

18 Esmasp.	Kristow	Selge
19 Teisp.	Lot	taewas ja
20 Keßnäd.	Abraam	 4, 41 p. l.
21 Neljasp.	Toina pääd.	
22 Nede.	Peata	
23 Laupääd.	Tagobert	lange

Joannesse tunnistusfest. Joan. 1, 19.		
24 Pühhap.	4 Kr. tull. P.	külm.
25 Esmasp.	Zoulo	Külmad
26 Teisp.	Teine Pühha.	
27 Keßnäd.	Kolmas Pühha.	 8, 35 e. l.
28 Neljasp.	Sitta laste p.	
29 Nede.	Noa	ilmad.
30 Laupääd.	Tawet	

Jumeks vannemiseest. Luk. 2, 33.

31 Pühhap. | P. p. Zoulo., Silvester

ionemal selle ku päwal touseb päike werend pärrast kello 9, ja lähkääb loja 3 werendit pärrast kello 2. Pääd on pitk 5 ja üks pool tundi, 6 18 ja üks pool tundi.

Aasta muutmissed.

Kewwade hakkab 8. Paasto-ku päwal, kello 1, 24 minuti e. l. Siis on päaw ja õ ühhe pikkused.

Sui hakkab 9mal Jani-ku päwal, kello 10, 16 minuti e. l. Siis on meil keigepitkem päaw.

Süggise hakkab 11mal Mihkli-ku päwal, kello 0, 27 minuti e. l. Siis on päaw ja õ jälle ühhe pikkused.

Talwe hakkab 9mal Joulo-ku päwal, kello 6, 2 minuti p. l. Siis on meil keigelühhem päaw.

Päwa- ja Ku-warjutamissed.

Sel aastal warjutakse Päike kolmkord ja Ku kaksford, agga meie maal ei olle muund nähho, kui need kaks Ku-warjutamissed.

Esimesenne on meie maal nähtaw Ku-warjutamine 19. Meioku päwal. Hakkatus on kello 10, 47 min. p. l. ja lõppetüs kello 2, 10 min. e. l. 20mal Meioku päwal. Keigelaiem warjutamine on kello 1, 8 min. e. l.

Teine on meie maal näggematta Päwa-warjutamine 4. Janiku päwal.

Kolmas on meie maal näggematta Päwa-warjutamine 29. Winaku päwal.

Neljäs on meie maal nähtaw Ku-warjutamine 12. Talweku päwal. Hakkatus on kello 11, 28 minut. p. l. ja lõppetüs kello 3, 18 min. e. l. 13mal Talweku päwal. Keigelaiem warjutamine on kello 0, 36 min. e. l.

Wies on meie maa näggematta Päwa-warjutamine 27mal Talweku päwal.

Kronopühhad,

mis ue kirriko seadusse järrele ka Ma kirri kuttet tulleswad piddada:

- 1) Jürriku 17mal päwal. Isefawewitsi Surewürsti Aleksander Nikolajewitsi, wenne rigi aujärje pärris pärria sündimisse päaw.
- 2) Jürriku 21mal päwal. Meie sure Keisri Praua Aleksandra Weodorowna nimme päaw.
- 3) Janiku 25mal päwal. Meie sure Keisri ja keige Wennerigi Wallitseja Nikolai Pawlowitsi sündimisse päaw.
- 4) Heinaku 1sel päwal. Meie sure Keisri Praua Aleksandra Weodorowna sündimisse päaw.
- 5) Leikusseku 22mal päwal. Meie sure Keisri Herra ja Lemma Abbikasa krenimisse päaw.
- 6) Leikusseku 30mal päwal. Wennerigi aujärje pärris pärria, Surewürsti Aleksander Nikolajewitsi nimme päaw.
- 7) Talweku 20mal päwal. Meie sure Keisri Nikolai Pawlowitsi wallitsusse hakkatusse päaw.
- 8) Jonloku 6mal päwal. Meie sure Keisri Herra Nikolai Pawlowitsi nimme päaw.

Weedsunnatsed Kronopühhad petakse nenda kui Paasto jutlusse päwad.

Keisri Herra Suggoselts.

Nikolai I. Wenne; Rigi Ülemvallitseja ja Keiser, sünd 25. Junil 1796. — 48 aastat.
Aleksandra Weodorowna, Keisri Prana, sünd. 1. Julil. 1798. — 46 aastat.

Nende lapsed. Suurwürstid:

- 1) Aleksander Nikolajewits, Wenne; Rigi aujärje pärria, Tšesarewits, sündind 17. April 1818. — 26 aastat, ja temma Prana Tšesarewna Maria Aleksandrowna, sünd. 27. Julil 1824. — 20 aastat.

Nende lapsed:

- Aleksandra Aleksandrowna, s. 18. Aug. 1842.
Nikolai Aleksandrowits, s. 8. Eptbr. 1843.
- 2) Konstantin Nikolajewits, s. 9 Eptbr. 1827.
 - 3) Nikolai Nikolajewits, sünd. 27. Jul. 1831.
 - 4) Mihhail Nikolajewits, sünd. 13. Okt. 1832.

Suurwürsti printsessid:

- 5) Maria Nikolajewna, sünd. 6. Aug. 1819, laulatati 2. Julil 1839 Feugtenbergi Prinssi, Maksimiliani prauaks.

Nende lapsed:

Maria Maksimilianowna, sünd. 4. Oktobri: ku päwal 1841.

Nikolai Maksimilianowits, sünd. 23. Juliku päwal 1843.

- 6) Olga Nikolajewna, sünd 30. Aug. 1822.
- 7) Aleksandra Nikolajewna, s. 12. Junil 1825.

Keisri Herra wend.

Suurwürst Mihhail Pawlowits, sünd. 28. Jan. 1798. — 46 aastat.
Temma Prana: Helena Pawlowna, sünd. 28. Eetsem. 1806. — 38 aastat.

Nende lapsed:

Suurwürsti printsessid:

- 1) Maria Mihhailowna, s. 25. Webr. 1825.
- 2) Elisabet Mihhailowna, s. 14. Mai 1826.
- 3) Katarina Mihhailowna, s. 16. Aug 1827.

Keisri Herra öd.

Maria Pawlowna, sündind 4mal Webruaril 1786, laulatati 3. Aug. 1804 Weimari Ma Wallitseja Karl Wridriki prauaks.
Anna Pawlowna, sündind 7. Jan. 1796, laulatati 21. Webr. 1816 Hollandi Ma Kuninga Willemi II. prauaks.

Teadaandmine,

mil ramato-postid tullevad ja lähevad.

Ria ja Peterpurri liina postid tullevad neljapäeval ja pühapäeval. Ramatud, mis Ria ja Peterpurri postiga ärrasadetakse, woetakse teisipäeval ja rede pärastlõunat kello 3mest kello 7ni wasto.

Hapsalo post tuleb esmaspäeval. Ramatud senna liina woetakse teisipäeval pärastlõunat kello 3mest kello 7ni wasto.

Ramatud rahhaga ja pakid igga kotta wenne rigi sees, woetakse teisipäeval ja rede enne lõunat kello 9sast kello 12ni wasto.

Ramatude eest, mis keige Wenne:ma rigi kubbernemangudesse, nenda kui ka Eesti:ma kubbermangusse, läkkitakse, tuleb selle 1844ma aastast sadak igga loti eest 10 kop: pikat hõbbedat maksta. — Pakkide eest jääb wanna hind.

Teadaandmine, mil, ja kus lada- piddamist on.

1. Eesti:ma Kubbermangus.

Tallinnas: 1) Suur saksa laat 20ma Junist, ku otsani. 2) Mihkli:ku 26, 27. ja 28mal päeval petakse weiste ja hobbosse lata.

Rakwerres: 1) Neäri:ku 27mal ja 28mal p. 2) Jani:ku 16. ja 17mal p. 3) Mihkli päwal.

Paides: 1) Künla:ku 3mal päwal. 2) Jani:ku 25mal päwal. 3) Mihkli:ku 10mal ja 11mal päwal.

Haapsalus: 1) Neäri:ku 40mal ja 11mal päwal. 2) Mihkli:ku 44mal ja 15mal p.

Valdis: 1) Künla:ku 2set ja 3mal päwal. 2) Mihkli:ku 21mal ja 22mal päwal.

Lihholas: 1) Esmaspäwal enne Wastla päwa. 2) Mihkli:ku 24mal päwal.

Raplas: 1) esimesel redel pärastlõunat Mihliit. 2) kolmandamal redel pärastlõunat Neäri päwa.

Reblaste moisas 1) Mihkli päwal, ja weel 2 päwa. 2) Linna mümisel laat Joules:ku 19mal ja 20mal päwal.

Märjama kirrifo jures, kolmandamal Kris-
tuse tullemisse pühhal.

Ortikal: Neäri, ku 7mat ja 8mat päwal.

Jõeletmes: nädal pärast Mihkli päwa.

Jõhwis: Mihkli-ku 24mat p. ja weel 2 päwa.

Keila kirrifo jures Mihkli päwal ja weel 2 päwa.

Kollowerres: Neäri-ku 17mat ja 18mat p.,
ja Wina-ku 4mat ja 5mat päwal.

Kubbermango lohto kässojärele ei pea ennam
lubba ollema, ei laupäwal egga pühha-
päwal lara piddada, waid päaw pärast
pühhapäwa.

2. Lihwlandi-ma kubbermangus.

Tarto liinas: 1) Suur saksa laat, hakkab
päaw pärast 3 Kuninga päwa, petakse
kolm nädalat. 2) Veetri-laad, 29mat
Junit. 3) 8mat Mihkli-ku p. 4) Mihkli-
laat 29mat Mihkli-ku päwal.

Perno liinas: 1) 20mat Heina-ku p. hakkab
saksa laat; petakse 3 nädalat. 2) Weiste ja
hoobose laat esmaspäwal ja teisipäwal enne
Mihkli p. Kolmas laat petakse esmaspä-
wal ja teisipäwal pärast 3. Kr. tull. P.

Willandi liinas: 1) Saksa laat 2set Kün-
la-ku p. 2) Jani-päwa laat. 3) Mihkli-
laat 24mat Mihkli-ku päwal.

Kurresare liinas: 1) 6mat Künla-kuul hak-
kab suur saksa laat; petakse kümme päwa.
2) 1set Wina-ku päwal ja weel 3 päwa.

Werro liinas: 1) Jani päwal. 2) 24mat
Mihkli-ku p. 3) 22mat Künla-ku p. suur
saksa laat 8 päwa. 4) 10mat Talwe-ku p.

Walga liinas: 1) Saksa laat, hakkab
2set Künla-ku p., petakse 8 p. 2) Jani
päwa laat. 3) Mihkli-laad 24mat Mih-
kli-ku päwal. 4) Marti-päwa laat.

Wastseliinas Mihkli päwal.

Ubia moisas, Mihkli-ku 2set ja 3mat päwal.

Antso moisas, Mihkli-ku 14mat päwal.

Audro moisas, 17mat ja 18mat Mihkli-ku p.

Helme moisas, 15mat Leikusse-ku päwal.

Käo moisas, 10mat Porri-ku päwal.

Kantsu moisas, 30mat Rukki-ku päwal.

Kastna moisas, 15mat Mihkli-ku päwal.

Killingi mois., 1set, 2set ja 3mat Mihkli-ku p.

Kirrepeäl, 17mal Mihkli-ku päwal.
Koorte moisas, 15mal Mihkli-ku päwal.
Wastemoisas, Oktobri-ku 2set ja 3mal päwal.
Kosse moisas, 24mal Rukki-ku päwal.
Lustiwerre moisas, 15mal Porri-ku päwal.
Mõnniste moisas, 10mal Mihkli-ku päwal.
Moisekaste meis., 10mal Reikusse-ku päwal.
Mustwees, Mardi päwal.
Oldre mois., 10mal ja 11mal Mihkli-ku p.
Põltsamaal, 17mal Mihkli-ku päwal.
Põrawerre mois., 13mal Mihkli-ku päwal.
Näppinas, 4mal ja 5mal Mihkli-ku päwal.
Kossi mois., 24mal Reikusse-ku päwal.
Kouge mois., 8mal Mihkli-ku päwal.
Genno moisas, 21mal Mihkli-ku päwal.
Tariwaste moisas, Peetri päwal.
Westi moisas, 15mal Porri-ku päwal.

Kust touseb tassorahwa hädda ja
waesus?

Kaks nädalat pärrast heina Maarja pä-
wa tulli käst, et Wero walla perremehhed
pidid määratud päwal moisa kofko tullemä.
Herra elläs kangel teise moisa peäl ja tulli
igga kuus kord Weerdo keige moisa ja wal-
la asjade järrel watama ja fulama. Agga
nüüd piddi herra kolmeks aastaks wõrale
male minnema; se käst tulli temmale äkkit-
felt ja selle pärrast piddi temma ka kibbeda-
td aial rahwast kofko kutsuma, et woiks
tarwilist seädust tehha, ennego isse ärra-
läks. Walla rahwas armastas wägga ja
auustas omma head herrat, kes keigipiddi
püdis rahwale head tehha. Tullid nüüd ka
ennamiiste keik wastotõrkumata kofko, et ful-
olli kenna heina pääw. Agga Kolli Kareli
nurrises ja hakkas:

„Ikka aina hädä saatwad Saksad tal-
lorahwale ja ei holi meie suggusest ühtegi!
Leomehhed ja waimud moisa augus ja perre-
mehhed peälegi päwa otsa Saksa otamas!
Kes teab, kas tulleski tänna. Wida siis
weel teist päwa! Kes teeb meie heina tödd?
Jälle hädä ja kahjo!”

Tõnni Tomas wöttis warsi kätte ja ütles:

„Mis sa haugud, häbbemata! Ükski
wallas polle herra käest sedda armo sanud,
mis sinna sanud, ja so tigge südda ei auus-
ta heldet wannemat. Herra peab wallitsus-
se käes parrast wõrale male minnema, peab
mitmeks aiaks ommad moisad mahhajät-
ma ja sinna ei tahha heamelega temma parr-
rast ühhe päwagi fullutada! Eks siis herra
seadmine, mis temma tänna tahhab tehha,
ikka ka sa meile kasuks ollema? Mõtle ka
ja arma: mitto päwa on temma meile jo-
taggasi jätnud? Mis sa siis sest ühhest pä-
wast ni suurt menno teed? Kõl on hea hei-

na päaw, agga herral ennesegi kiras aeg,
et ei woi tullemist pitkemale jätta. Kes teab
ka mis suggune asji sütsadik tedda keelnud
seie joudmast. Ummogi tunneme tedda ja
teame, temma on keigipiddi helde meie
wasto, et parremat ei woi olla! Meie wal-
la koggodussele teed sinna halba, et sa ei
wõtta parremat wisi näidata!”

„Eks sest pea hädä ollema, kui logo
maas, ja ei anta aega üleswõtta?” rakis
Karel jälle.

„Unab Jummal häid ilmo, egga siis
sulle sest ei tulle hädä ühtegi, kui ka tän-
nast päwa pead fullutama. Polleks muud
hädä kanda, kõi siis woiksime rõmoga en-
nam aega wita ja omma kalli herra tulle-
mist odata. Agga kui maialt hädä tous-
nud, siis kõi peab keik häddaks minnema,
mis piisut näikse wastane ollewad.”

„Wata nüüd! Kui maialt tousnud hädä,
siis keik lähheb häddaks! Mis se siis peab

tähhendama, et maialt peab hädä toušma?
Eks hädä olle hädä, tulgo kust tahhab?

„Ons siis surmikka surm, tulgo ta Jum-
mala seadusse järrel, tulgo ta kurja inni-
messe patto läbbi? Ommeti teame, et tei-
sed surewad ommaist pattudes, teised ont-
saste ärralahkumad, ja kumb parrem on
teame ka!“

„Bisist sinna tähhendastid sedda, mis
nüüd allati kirjades nimmetatakse, seäl Aia-
wites pero walgušsel, seäl Bina katkus, seäl
Kalendrittes, seäl Kuldorrus ja mis muud
seddasuggused ramatud on, ja need sind
pannud ni sureks targaks?“

„Kül on winal süüd! Ommeti wiin ei
woiks hädä tehha, kui polleks rahwal him-
mo kahjo tegge wa jomaia peäle. Ei pea meie
ka mitte üksipainis selle ehk teise wigga peä-
le watama, waid keige wiggadusse peäle
ülleüldes, et kegi keige hädä eest woiks hoida.

„Minne nüüd! Tubba lähhed koggoni

targemaks ramatoteggiatse! Sinnaks jo
tahhad kalendri teggiaks tousta?“

„Toušen, ehk toušemata jaân, ommeti
rummal sanna olli se, et meie moisa wan-
nema käst sulle hädä teeb!“

„Mägi mis tahhad,“ wastas Karel,
„minna ennam ei kule ühtegi sinno juttust!“
Nüüd astus Karel emale Tomast ärra, pool
wihhane, otse kui olleks süddame tunnistus
temma enneses tedda jo hukka moistnud, ja
kui püaks temma isse ennast peita ärra enne-
se ja teistegi eest, kes seisid ümberringi ja
kuulsid peält, mis mõllemad rakisid. — Ag-
ga noor perremees, Kember Mik, seisis
Toma kõrwal ja ütles:

„Armas täddimees! ikka ma pallun, et sa
näitad meile, kust sa arwad hädä ülleüldsa
tulles. Minna tahhaksin hea melega sed-
da õppida ja wata, küllamehhed seiswad ja
watawad sinno peäle odates, et annaksid
neilegi sedda luggu teada.“

„Kui teie tahhate kuulda, kül ma rägim.
Ommeti pallun, armad naabrid, et teie ei
wõtta asja laita, kui ka minno sannad
mbonne kano poolte ei lähheks digeks. Mitate
teie mind, kül siis wõttame jälle sedda ehk teist
fanna parrandada, mis esfiotsa ei peakš
dige ollema.“

„Rägi ikka meile, kust hädda hakkab,“
ütles Pirga Peter; „meie olleme walmis
kuulma ja otame jo.“

Se peäle hakkas siis Tomas jälle ja ku-
las Mikko käest: „Kas sa woid mulle nim-
metada, mis häddaks tulles arwata?“

„Kül sedda peakš mõnda ollema, agga
minna arwan, se on hädda, kui innimenne
ei sa tehtud, mis ta tahhab.“

„Sinno sanna järrel ei olle siis sel hädda
ühtegi, kes jouab tehha mis ta iggatses ja tah-
hab?“ — „Ei sesuggusel olle hädda ühtegi!“

„Agga mis sa arwad: kas se, kellel enne
sel polle hädda, wõttaks hea melega teisele

hädada tehha?“ — „Ei mitte! Sest kes tei-
sele auko kaewab, se langeb isse sisse; ja mis
ial innimenne teisele kahjuks teeb, sedda
noutakse wimaks temma käest ja se on tem-
malegi häddaks minnemas.“

„Nende sannadega tunnistad, et selle
polest olled õppetust hästi tähhele pannud,
ja meles piddanud. Ommeti katsume piis-
sut sinno esimest kstmist läbbi: se on
hädada, kui innimenne ei sa tehtud, mis ta
tahhab. Kül on wannemal häddaks kui ta ei
joua last diget ello teed õppetada, et wallato
laps pannes õppetusse wasto, misga wan-
nem tedda tahhaks õnnistusse põlwe juh-
hatada. Agga mis tahhab wallato laps?“

„Et woiks wallatust piddada.“

„Mis tahhab warras?“

„Et saaks warrastud.“

„Siis on wallatumal hädda, kui ei sa
wallatust petud, ja polle hädda, kui sai wal-
latust piddada. Wargal on hädda, kui ei sa

warrastud, ja polle hädä, kui sai warras-
tada! Eks se olle nenda sinno arro järrel?

„Jummal hoidko!“ hüdis Mik. „Wal-
lato kippub nurja minnema, ja wargad on
isäse õnnetumad ja häddaga hukkas ja saat-
wad peälegi teisi häddasse!“

„Kas sepärrast sinno esimesenne koston-
me weel peaks õige ollema?“

„Ei tahha mitte õige miina. — Nüüd
siis arwan, et se on hädda, kui innimesel
on nälga ehk janno, kui ta allasti ehk haige,
ja muud seddasuggust, kui polle abbi leida!“

„Ei palju siis õppisime jo, et se polle häd-
daks nimmetada, kui innimenne ei sa tehtud
mis ta tahhab. Arwame nüüd ka sedda ärra,
mis sa praego nimmetasid, nälga ja janno,
allastust ja haigust, ja seddasuggust. Kas
se peaks keigest häddast ilma ollema, kellesse
ei pudu ei nalg egga janno, ei allastus eg-
ga haigus, egga muud seddasuggust?“

„Mis temmal siin Ma peäl enam häd-

da teeb, kui temmal iggapäwast leiba ja
peatoidust on, ka kattet ja terwist peälegi?“

„Ma tean, sul on siitsadik peatoidust ja
kattet, ja terwist. Jummal hoidko ja õnnis-
tago sulle sedda keik surmani. Ugga wata,
sa olled alles poisimees, ja pea küll otäid en-
nesele seltsi. Kas sa lähhed tedda naeseks
noudma, kes juhtub esimeseks sinno wasto?
ehk kelle jure sadikud sind tahtwad sata?“

„Egga ma rummalast peast lähhe naest
wõtma, et ma ei wä isäse hädda õnima ma-
iasse, ja wallo, ja melehaiget süddamesse!“

„Õmmeti weel on ennam asja, mis häd-
da teeb! Mis kasso sul warrandussest ja
ihho terwisest, kui südda polle terwe, kui
süddames polle rahho? Teiste hõlus teeb
sulle hädda, so omma pat teeb sulle hädda,
kui ka Ma peäl warrandussest ja ihho tar-
widussest polle pudo! Eks sa malleta minne-
wa aastast kalendri luggemist, Seppiko Si-
must? Waat temmal olli waesus ja kitsus

käes, ja siiski isse ilma häddata; ei vujalga-
gi ei arvanud temma hädakš, waid ellas
Jummalat kites ja tännades; ei wiimsel
otsalgi ei lahkunud ommast Jēsandast, sest
temma olli sedda õppinud, et temma ennam
ei arvanud hädakš, mis pudub üksnes ih-
hukse, agga hingesse ei woi putuda, kui hing
Jēsa pärralt. Wata, wagga innimenne ellas
Jummalas, ja ei olle temmal hädada, kui tem-
ma jouab Jummalajure. Et keik innimesed
on pattused, ei siis woi waggadki wallust ho-
pis ilma jada; ommeti wagga ei arma sedda
wallo ennesele waewakš egga hädakš, waid
rõmuštelles, kui hea rist tedda sadab täiema
ello tele. — Eks nüüd peaks se ollema hädakš
nimmetada, kui innimenne ei te mis Jum-
mal tahhab.

„Kül so sannad diged, armas täddimees,
ja ma pallun sind ja keik küllamehhed, andke
andekš, et ma rummalaste ollen kostnud.“

„Kes ka kōhhe parremat wastust ollekš

leidnud?“ liisas Peter. „Nüüd, et olleme
teie jutto kuulnud, teame kül parremat,
agga kes muido ollekš wanna tadi Toma
ette joudnud diget wastust nimmetada?
Jēka jo peame teid tännama, et ollete meid
õppetanud. Agga nüüd pallume, selletage
meile weel, kusi ülleüldsa keik hädada touseb.“

„Eks siis weel ei olle teil luggu seige jo?
küsšis Tomas. „Se on hädakš, kui inni-
menne ei te, mis Jummal tahhab, ja sellepär-
rast touseb ka keik hädada ülleüldsa sest, et in-
nimenne ei te mis Jummal tahhab.“

„Roh!“ wastas Peter, „siis kül peab
iggaühhel aina hädada ollema, sest keik olla-
me pattused, ja pat on se, mis käib Jumma-
la tahtmisse wasto ja sadab iggawest wallo.
Ommeti arwan, et sa Kaarliga rākides tāk-
hendasiid weel isse asja. Rāgi meile sedda
nüüd üllēs.“

„Kül olleme keik pattused, agga ifka
on pattuse ja pattuse wahhel wahhet. Wa-

riferid ja kirjatundjad lugesid sedda On-
nisteggiale süüks, et temma võttas pattusid
wasto. Nemmad isse ei arwanud end mitte
pattuseks waid digeks. Meie jälle teame, Jē-
sand ei wõtta muud wasto, kui neid, kes tund-
wad ja tunnistawad end pattuseks ja isse
püüdwad pattust lahti sada. Sepärrast sa-
wad need pattused, kes iggatsewad ja püüd-
wad sedda, kuida nemmad woiksid pattust
lahti sada, ka hāddast lahti nenda, et nem-
mad ei tunne ennam hādda; agga kes ei
tahha pattust lahkuda, ei need sa ial hād-
dast lahti, waid hādda kaswab peālegi
tagga suremaks!

„Muid saab asfi selgemaks!“ hüdis Pe-
ter. „Kui siis kellelegi touseb maialt hādda,
mis ka keigewāhhemat wastast asja panneb
hāddaks minnema, se on sest, et südda ei
hoia Jummal pole!“

„Dige kü! wastas Tomas. Kes Jum-
malat ei wõtta ülle keige asjade karta ja ar-

maštada, ja ükspäinis Temma peäle lota,
se sadab keigis asjus ennesele aina hādda.
Ja siis ei tulle se wāljast, ei innimestest, ei
asjust meie ümbert, waid iggaühhe ennesest,
et ta isse ennesele pōrab hāddaks, mis tei-
sele ei woi hāddaks minna, sest et teine om-
mas jummalafartusēs leppib heamelega sel-
lega, mis Jummal peäle panneb, ja ka selles-
ga mis pattusele temma patto pärrast ei woi
tullemata jāda. Panneb Jummal witsa
peäle, et so lomad langewad, et rahhe, tuul
ehk tulligi rikkub sinno ellamist, et jād hāi-
geks, se on kül essite hāddaks sinnule; agga
mōtle isse, kui sureks peab sulle hādda min-
nema, kui sa rummalast peast hādda aial weel
wihlad Jummalat? Kes Jummalat kardab,
sellele jouab ka se temma peäle tulnud hādda
heaks, ja ta õnnistab wimaks sedda hādda,
mis taewane Jēsa temmale olli lākkitanud ja
arwab siis, mis essite näitis hāddaks, wimaks
õnneks. Egga seddagi woi ükski hāddaks

nimmetada, et, kui ta foggemata teisele oli kahjo teinud, ta sedda jällepeab tassuma. Kõl tõssi on, mõnda kahjo peame näggema, kui kahhaneb, ehk faub foggoni meie ilmalik wara, kui kahhetseme omma rummalust; agga polle meist muud faddumas kui ilmalikko wara, ja jouame meie allati omma patto ja rummalust süddamest kahhetseta, egga siis polle wigga ühtegi. Ning jouab täie terwisele kui temma Jummalala pärrast on mõnda kannatanud ja leiab wimaiks armo taewase Jäsa ees."

"Kõl siis Kaarli olleiks wähhemat süüd olnud, kui temma olleiks ükspäinis kahjo nimmetanud ja ei mitte hädada?" küsis Mik.

"Sest kõi olleiks pissut wahhet olnud? Kes omma wannema wasto nurriseb, wata, se põlgab Jummalala käsko, sedda: Sinna pead omma isä ja omma emma auustama, et sinno kässi hästi käib, ja sinna kawa ellad Ma peäl. Kes ommad wannemad teotab, egga selle kässi woi hästi käia, waid se sadab ennesele häda hinge peäle, ja kunnise temma hinge peäle jääb, ni kawa peab ka iggast wastast asjast temmale uut hädada tousema peäle. Hea laps

auustab wannemat ka siis, kui tedda karristatakse, paljo enam näab temma rõmoga wannema pärrast pissut waewa. Peälegi teame ka, et meie armas herra ei tulle meid karristama, waid tarwilist seadust teggema, et asjad peaksid diete käima.

Karel oli siitsadik seisnud emal, ja esmast pool wiuhane waatnud teiste peäle; pärrast jo tulli liggemale ja nüüd astus foggoni jälle teiste sekka ja ütles: „Noh! leppime jälle ärra, armad küllarahwas ja naabrid. Tuska sest melest ma räkisin rummalaste; agga nüüd tunnen ma omma süüd, ja pallun Jummalala ja teie käest andeks, et nenda ollen teise pahandusseks olnud!"

"Waat se on hea ja armas kuulda!" ütles wanna Simo Tirik. „Nenda isse ennast ärrawõites annad sa õiget õppetust wannale ja norele. Sinno kormistamise peäle saime parrajat õppetust sannaga, sinno eksitusse õiendamisse läbbi ka õppetust teoga. Jummal õnnistago sulle sinno pöörmisse nou ja aida go sind teigest häddast peäseta!"

Wannamehhe sannad saatsid teikide südda-

meist rõmo liivuma, mis mittoigi weel tunnis-
tas mitme armastusse sannaga. Mõnninga-
ne tootas nüüd ka, kuidas ta tahtis surema ho-
lega omma lapsi kasvatada, et nemmad õp-
piksid aegsaste Jummalat kartma ja wanne-
mad süddamest auustama. Mõnne aia pär-
rast hakkas Peter jälle ja ütles:

„Selletasite meie praego, kust hinge häd-
dasse, ja meie olleme tootanud selle häd-
dasse õiget abbi otsida. Alga õiete silma näh-
kawalt kaswab meie päiwil rahwa kehwas, ja
wasus kippub mitme maiasse. Ommeti wan-
na pärris orja põlli on meie maalt ammo jo lõp-
penud; ka on meil, Jummal olgo tännatud,
head wannemad ja wallitsejad, kes meie head
sowiwad. Kust nüüd touseb meie rahwa suur
kehwas ja wasus?“

Keifide silmad põraskid kohhe Toma pole,
ja wimaiks pallusid teised tedda, et temma sel-
letaks sedda neile ärra.

„Ei tea minna mitte,“ ütles aus Tõnni
perremees, „kas selle asja sees ka jowan selget
hakkatusi üleswõtta, ni kuidas teise asja polest
Jummal sanna mind olli õppetanud. Alga

Katsugem ikka, kas ehk arrud lähhemad jatto
aiades selgemaks! Esiotsa arwan tarwis ol-
lewad Peetri sannade kõrwa weel lissada, et
innimeste armates ommeti meie wallas õigust
mõda kehwas ei peaks kaawatama, sest kõrtsud
ammo pandud wina polest finni ja praego
polle meie keskis trätud jomameest, kes olleks
winaga omma ellamist raisanud. Kui siis
waesust leida, siis küll peab ka se maialt tulle-
ma, kui winast. Ei waene aeg, — et nüüd
jo mitto aastat wilja woos olnud kassina
woito, — polle sedda teinud, sest mõnninga-
ne maiamees, ja ka mitto hakkajagi leidnud
omma pallokest ja kossunud pealegi jowan po-
lest. Jummal aabiga polle meie liggida ka
mitte weikse tööbe olnud. Kust siis kehwas
tousnud? Jälle pean üttema, et maialt wiaga
touseb! Kui nüüd jättame neid arwamata,
fellele perrepiddamine ei lähhe forda, egga
woigi forda minna, kes, et küll isse kaunid
tõtegiad, ommeti ei oska orjad sundida, ei
oska warro pidada, felle maia luf polle fin-
del ehk seddasuggust arwalikko wigga, siis
on weel üks sallaja wigga mitmele kehwas ja

waesust saatmas." — „Pangem nüüd hästi tähhele, wennad, mis temma meile wõttab tähhendada!" hüdis Peter. „Ei minno sant Pea ei tea enam ühtegi arwata. Ehk Karel jälle peab seski meid õppetama!"

„Miks ikka watad otsekui wõruti teise peale!" ütles Tirik, „Praego wast leppisime Kaarliga, ja nüüd hakkate jälle tedda pilkama! Piddagem ikka õiget rahho issekeskis!"

„Andke ikka andeks jälle!" pallus Peter. „Ei mo mele mõttes olnud üsagi, et Kaarlit piddin pilkama. Kui mõtlesin Toma sanna peale: maialt touseb wigga! ei ma siis muud ommast peast ei leidnud; — ja ni kui mõttes, se olli tulnud, ni mofkaga tunnistasin ka üles. Urge enam pange minno rummala sanna pahhaks, waid koihe: Kes leiab sedda isse sallaja wigga, kust touseb meie rahwa keh-
wus ja waesus?"

„Ons wigga sallaja, egga meie siis ka ei woigi sedda teada!" ütles Karel.

„Kes õiget õppetust sanid ja wasto wõtnud, se teab ka, mis enne sedda temmal alla ja olli!" ütles Tirik. „Agga rāgi sinna nüüd

meile üles, armas Tomas, mis wigga sanna arwad; muido kardan, herra jouab seie, ja parrast enam polle aega sedda asja fulata."

„Minna arwan, — hakkas Tomas jälle, — keik kehwas ja waesus hakkab sest, et mitto ei tahha mahhajätta ja unnustada, mis wana rummalus on, egga uut head õppetust wasto wõtta, agga siiski õppib paljo uut asja, mis muist on foggoni sant, muist ommeti ei sünni sellesuggusele, kes ühtlasi seks ei wõtta uut hoolt kanda. — Wannal aial olli priesut rahwast meie maal ellamas; nüüd rahwast paigoti paksust, ja ommeti üks ja sesamma ühhesurune Ma allati. Wõrat maal rahwast weel paljo paksemaiks lainud, ja ellawad siiski mitmes paigas paljo parreminne. — Kui rahwast priesut, siis on laiad karjamaad, mets liggi ja uut maad küllalt üleswõtta, kui wannad põllud lainud lahjaks, ja ühtlasi sünnib rohkemaid lome piddada. Peale sedda on wanna aia rahwas ommas ellamisses paljo wāhhemat warra küllutanud. Nided ollid keik aina omma tehtud kangatükki, ja mitto tükki ei tarwitud foggoni mitte, ehk

ommeti wähhemad ja halwema hinda. Mees-
terahwal polnud rättikut faelas, polnud
sabad jallas. Need mõnned kae nõbid ollid
linnast ja halwema hinda; ka kui hakkati
wassest piddama, ifka festsid mitto põlwe
rahwale; nüüd hästi paljo tarwitatakse ja
uhked, ka hõbbedaga farratud illusad, ag-
ga mis ei festa kauaks. Enne ollid küh-
barad aina wistist tehtud ja farrased talw
kühbarad, ja need feik mitmeks aastaks;
nüüd saggedaste paljad nahkmütsid, mis
wihmaga pea lähnewad sandiks, ja ei fes-
ta mitmele pitkemaks, kui ühheks aastaks.
Nahkpüksid jäid issast poiale ja poia poiale.
Kued ja kassufad ollid paljo kitsamad ja
ennamiste ka lõhhemad. Wõõks olli lai
nahkrihm ja se festis kauaks. Arwa nüüd
weel naesterahwa rided! Wannal aial
kandsid naesed linniko ehk tanno peas, mis
nende omma footud linnast tehtud. Tüd-
rukuttel polnud muud peas kui paljas pun-
nane päel, pühhapäiwil perg, nüüd feigil
aina poe ridist mütsid ja pitkad laiad sidi-
paelad tagga. Käiksed, põlled, rättikud ollid

omma footud linnast, nüüd pearwad poe
ridist ollema firjud ja uhked. Polle kuetes
ennam hagid ja õsikesed wanna wisi pe-
nikessed, waid paigoti laiad ja firjud ja
uhked, mitmel foggoni jo hõbbedast. Ka
kuete assemel mitmel jo pitkad ja laiad fab-
botid; pealegi täied musta nahha ja pär-
ris kingseppast tehtud kingad! Misuggusiks
ue wisi ridiks kullub pool rohke mat, riet ja
kingad, mis on feigewähhemalt fahhemõrra
pasli hinda, ei festa kauemaks ühtegi kui
päelid. — Arwago nüüd iggamees sedda
suremat kullo rietteks endise wasto! Kust
nüüd weel peaks woimalik ollema warra
forjata, kui ommeti Ma ei aina perremeh-
hele rohke mat wilja, waid ennamiste wae-
sema harrimise pärrast weel wähhemat?
Nahwast figinud rohke maks, farrjamaad
kitsamad, heinamaad ferowadest taewamin-
nemisse pühhani ärrasõdetud ja ärrasõtku-
tud! Menda on heino kassinaminne ja se
pärrast polle joudo paljo lome piddada;
se i jälle wähhemat sõnnikut, waesem põld
jo waesem wilja woos.

„Kül se weib dige olla!“ ütles wanna
Tiril. „Minno kaddunud issal olli ifka
wanna wilja aidas, ja, et kül minno per-
res tännini wanna wisi uhkusseta ni ella-
minne, kui ka ride tükkid feigil, ommeti ma
ei joua ni paljo lome piddada, kui temma
aiat perres olli. Minnulgi mõnni aasta
tahhab willi kassinaks jada, et ma kül siit-
sadi! weel ollen läbbiatanud maggasi uk-
se ette minnemata.“

„Seddawisi peab kül wimaks püeti nälg
ja armoto waesus meie male tulles!“
ütles Hannuk'e Hants. „Rahwas figgib
ifka rohkemaks peäle, ja wimaks meie
lapsed surewad nälga. Eks siis selle wasto
polle abbi leida?“

„Kannatage weel pissut!“ wastas To-
mas. „Polle meie weel feik waesusse hap-
tatust ülleswõtnud. Pärast watame, kas
leiame abbi selle wasto. — Ni paljo tun-
neme jo, meie Ma rahwas tahhab aina
wanna wisi põido harrida ja põllo tööd tehha,
ja ommeti ue wisi järrel mõnda uhkust pidda-
des suremat fullo tehha. Saminne (pälli)

kassinam, fullo surem! Kus maias suga-
nenda, seäl kippub sant ahjo peäle! Ja
armagem weel sedda rummalust: Mitto
kidak ennast heaks perremehheks, kui par-
rajaste läbbi aiab ja mõtleb issegi, et feik,
mis Jummal ühhel aastal annud, peab ka
selfammal aastal ärrakulluma ja otsa sama.
Jummal ei te ennesele arro omma war-
randusse polest, et jaagaks warsi paljo tul-
leb naddala kohta anda weisteale ja perrel-
ja peäle sedda, mis tulles hadda aiaks hoida.
Kül mitto maia langenud, et rahwal ja
weistel ollid süggise sured sõmissed, agga
kewwade ollid feed kallid ja ründedki rõmuks.
Siis osta kalli hinda leiba ja heino ja kisse
kattufsed weisteale!“

„Noh!“ hakkas Jalla Zaan, „seep se
on, mikspärast ma allati torrisen omma
perrenaesega! Süggisest Jouloni aina üks
keetminne allati ja peälegi liig kullutaminne;
agga pärast wõtta heaks, kui antakse wet
leiba. EsSITE lomad tallawad lialt ette an-
tud heinad jalge alla, ja pärast ei olle
põllo põhko, ei hõlle kõrtki nährida. On

lehmad tulnud, ommeti polle pima tulnud
ja kowade olgo meel hea, kui weel hinge
jāwad! Agga nüüd ma ennām sedda rum-
malust ei tahha sallida, waid lähhen isse
saggedaste järrele watama. Ja perre toi-
do pārrast peab ka uut seādust tullesma, et
sōminne polle esite lialt wāggew ja pā-
rast hopis lahhi."

Weel lissas Tomas: „Kes ei pūa wāh-
hemat fullutada, kui temmal igga aasta
kätte tulleb, se lähheb pea tallust wālja.
Kes allati wōttab laenuks, kas leiba, kas
rahha, kas wilja, kas heino ehk muud, olgo
kūl et sūggise ennāmiste tasub jälle, ei se
olle ialgi kauaks perresse jāmas. Maggasi
aidad said ehbitud, et keige surema hādda ai-
al, kui wilja āopardust olnud, walla rahwas
saaks leiba ja ei sa lia kasso pūūd jattest
waeseks pettetud. Agga mitto mōtleb: Se jo
peab nenda ollema, ja maggasi on seks, et
peab wōetama! — Kes kiratse wiratse ella-
wad ūhhest pāwast teise, wata need sōwad
wilja, mis nemmad weel polle kätte sanud, ja
kui sūggise ka saiwad hāsti wilja, suur wōlg

sōōb sedda korraga ārra, ja perremehhe ait
ommeti tūhhi! Unneks kir. Zouloni weeleiba
ommast kāest! Wannal aial sedda rummalat
wisi ni laialt ei olnud; ei olnud maggasi,
kust joudis laenuks wōtta, agga wilja hoiti
parreminne. Laen on wōlg, ja wōllalinne ei
wōi rōōmsaste ellada olgo siis et maksab
wōllad ārra ja ei te ennām uut wōlga. Agga
kes ei maksa wōllad ārra, se pettab liggimist,
ja petrus langeb kähhemōrra temma ennese
peäle. Teised lähhewad kōrowaks temma was-
to ja ei tahha petlikule ennām ūhtegi laenata.
Mis siis tehha? Kes ausaste ei tahha ellada,
se lähheb kōeraks! Puid warrastada moisa
metfast, naabri perre heinama peält, warga
warra peita, teeldud kaupā aiada — wata
seäl kōera tō! Sūdda kurri, ja tigge, ja fur-
radi kōisis! Agga ohhakaist wigimarjo ei for-
jata! — Tahhab teine nisuggusele head õppe-
tust anda, siis temma peab kuulma: „Ei mit-
te! meie jāme ikka wanna wisi järrel teggema,
otsekui meie wannemad, ja wannemad te wan-
nemad on teinud!“ Nenda wāllatamad ūlle-
annetumad ja teotamad wannemad, kes am-

inogi Ma nullas puhkawad, agga nisuggust tödd polle teinud, et ollesid petrissega ennesele ellamist püüdnud, waid ellanud moistlikult ja kartnud Jummalat. Sellepärast olli ka Jummal arm wannematte wasto rohkem, kui selle põlwe rahwa wasto, kes rummas lust ja holetust, laiskust ja pettust ja uhkust armastab.

„Weel tulles lissada, et iggamees sel aial ei tahha muud kui ennese heaks waewa näha, agga ei moista, et ta teistega ühheskous tödd tehhes suremat kasso saab. Wannal aial jäid poiad perresse ja kuulsid issa, kuulsid ka wannema wenna sanna. Müüd lööb naestmees warsti isseleiba, ka poeg issa maias! Kes isse leiwas, se püab kohhe ennese pole kiskuda, ni kui ial joutab. Wata seal saab wanna kaddedus woimust, ja kaddedusfest tulles ta waesusse jälg! Ühheskous ollesid wennad hästi ellanud, agga fest et lahkunud teine teisest ärra ja neil ennast polle üks meel ja nou, siis küll peawad keif waeseks minnema.“

„Kes nüüd tahhab sellesamma kehwasse ja waesusse wasto abbi sada, se peab Jummalat pole ollema pöödnud, et temma mele moistus lähheks selgemaks ja nenda temma jouaks head õppetust wasto võtta. Ja se on üks õige õppetuse selle asja sees:

1) Ärra hakka laeno leiba sõma, waid enneminne sõ wet leiba ja käi waesemais ridis; sellepärast woid sa ikka Jummalat mele pärrast olla.

2) Ärra raiska middagi, waid hoia suggu hädda päwaks.

3) Jätta mailma uhkust mahha. Jummal tödd enast mainesega waeseks ja uhke surustelles ridis, mis temma ei jouta maksta, agga kõht on tühi.

4) Korja, et õigel aial olles tarwilist kullo tehha. Kes ei raatsi, ehk ei jouta ommal aial kääst anda, egga se woi paljo kätte sada. Polle semet aidas, otsti siis külwil aial, raiska päiwi ja kulluta end waeseks, ehk jätta koggoni maad tühjaks!

5) Öppi pea head õppetust, maad hästi harrida ja suremat kasso sada. Wannal aial olli omma wiis, kuidas hädda sundis ja õppetas; uel aial peab jälle omma isse wiis ollema. Moisa wannemad õppetawad mõnda, mis kasso sadab. Sepärast katsu ka sinna ja walli, mis sinnule parrajane! Kui sa targema õppetust ei tahha wastowõtta, siis pead nälga näggema.

6) Leppi omma wennaga! Kaks meest ühe tö kallal teeb mittoford päwaga, mis üks neljaga ei te. Agga leppid sa teistega ühheskous tödd teggema ja leiba sõma, siis on sul ja neil surem kasso.

7) Te hästi tödd ja pallu Jummalat, — ja Jummal bunnistab sinu maiapiddamist! Meleto mõtleb: põld ja heinama peab innimest ja lomad toitma. Agga asst nenda: Omma palle higgi sees, omma tö ja waewa läbbi pead sa omma leiba Jummalat kääst palluma!

Wanna Tirik rakis se peäle: Meie armas naber Tomas on meile kehwasse ja waesusse hakkatust waga.

ga kennaſte ülleſrâfinud. Mõnda maia olſen ma
näinud langewad; agga üks wigga olli ifka maia:
piddajal, ja polnud ſedda muud, kui ſeddafugguſt,
mis Tomas praego ſelletanud. Kõl minno tõtege:
minne ja minno tefâiminne ſaab nea otſa, ſiiski tahz
han ma ſedda õppetufi mõda tehha. Hakkage teie,
noremad mehhed, ümberpõõrma omma walle te peält
ja ellage minno wiſil kaſſinal kombel toiduſſe ja
fatte poleſt; agga hakkagem keik uut head õppetufi
moiftlikkult waſto wõtma. Minnagi tahhan weel
kaſuda, mis jaſſan ja jouan. Ürge armage teie
end liig wannaks õppimisſeks! Surmani ifka peame
kaſwana. Waggaste ja moiftlikkult ellades ja tõõd
tehhes ſadame head ennesele, ka laſtele ja laſte
laſtele. Keſ ſedda tahhab, ſe tulgo ja lõgo ſe
peäle minnoga kât!"

Keik tullid ja lubbaſid kuulnud õppetufi meles
piddada ja ſedda mõda ellada. Tännasid mehhed
ka Tõnni perremest ja pallusid lubba, eddeſpiddi
weel abbi otſida ja õppetufi nouda temma käeſt,
kui nemmad iſſe ei leiaks õiget teed.

Parrajaſte olli ſe jutto aiaminne otſa lõppenud,
ſiis joudis herra moisa, ja Tirik ütles wiimſeks:
„Kartkem Jummalat, ſiis ſaab ka ſe tännine
meie kolli herra wiiminne meile ja meie laſtele
weel kawa heaks tullemal!"
